

Gehoorschade als gevolg van harde muziek: risicogedrag en misconcepties onder uitgaanspubliek

**Resultaten vragenlijstonderzoek onder 130.000 bezoekers
van muzieklocaties en -evenementen**

Gehoorschade als gevolg van harde muziek: risicogedrag en misconcepties onder uitgaanspubliek

**Resultaten vragenlijstonderzoek onder 130.000 bezoekers
van muzieklocaties en -evenementen**

Auteur: Drs. A.F. Gorter (Nationale Hoorstichting)
Fotografie: Tom Jansen, Danspolitie

Uitgevoerd door Club Judge
in opdracht van de Nationale Hoorstichting
3 oktober 2012

Nationale Hoorstichting
Poortgebouw, Rijnsburgerweg 10
2333 AA Leiden
071-523 42 45

Samenvatting

In 1989 werd geschat dat jaarlijks ruim 21.500 Nederlandse jongeren gehoorschade oplopen door blootstelling aan harde muziek. Dit onderzoek dateert van voor de MP3-speler; aangenomen mag worden dat dit aantal inmiddels aanzienlijk hoger ligt. Om inzicht te verschaffen in het risicogedrag van bezoekers van muzieklocaties en -evenementen heeft de Nationale Hoorstichting in 2011-2012 onderzoek laten uitvoeren onder 130.000 bezoekers van muzieklocaties en -evenementen (clubs, discotheken, poppodia, festivals, dance events, e.d.). Dit onderzoek toont aan dat een zeer groot aantal stappers risico loopt op permanente gehoorschade door blootstelling aan harde muziek.

Resultaten:

1. 93% van de stappers loopt risico op permanente gehoorschade door blootstelling aan harde muziek.
2. 82% van de bezoekers lijkt erop te vertrouwen dat de discotheek beschermende maatregelen treft om het gehoor van bezoekers te beschermen, of dat de overheid die maatregelen oplegt.
3. Slechts 4% van de stappers draagt gehoorbescherming. 80% denkt dat gehoorbescherming de muziekbeleving negatief beïnvloedt. Vrouwen hebben meer klachten na het uitgaan en beschermen hun gehoor minder dan mannen.
4. Meer dan de helft (54%) denkt dat het niet nodig is gehoorbescherming te dragen als het gehoor nog goed is.

Conclusies:

1. Een zeer groot aantal Nederlandse stappers (93%) loopt risico op permanente gehoorschade door blootstelling aan harde muziek. Indien geen actie wordt ondernomen, zal het aantal jongeren met blijvende gehoorbeschadiging blijven toenemen.
2. De kennis van stappers over het risico op gehoorbeschadiging is zeer gebrekkig.
3. De overgrote meerderheid (82%) denkt dat muzieklocaties en de overheid maatregelen (moeten) nemen om hun gehoor te beschermen.

Aanbevelingen:

1. Gehoorschade als gevolg van harde muziek heeft niet alleen individuele, maar ook maatschappelijke gevolgen. Het terugdringen van deze vorm van vermijdbare gehoorschade moet daarom een structurele plek krijgen op de Nederlandse gezondheidsagenda.
2. Gezien de gebrekkige kennis onder stappers, blijft voorlichting aan het uitgaanspubliek over de risico's van gehoorschade door harde muziek essentieel.
3. Zowel muzieklocaties als bezoekers moeten worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid, en aangemoedigd worden preventieve maatregelen te treffen die gehoorschade tegengaan.
4. Om adequate interventies te kunnen ontwikkelen is verder onderzoek nodig naar de vooroordelen van stappers ten opzichte van gehoorbescherming, en naar de motivatie en kennis van de kleine groep stappers die wel gehoorbescherming draagt.
5. In nieuw te ontwikkelen interventies moet rekening gehouden worden met de gevonden verschillen tussen mannen en vrouwen. Vrouwen beschermen hun gehoor minder dan mannen en lopen daardoor meer risico op gehoorschade.
6. Totdat kennis en bewustzijn m.b.t. gehoorschade door harde muziek blijvend zijn toegenomen bij muzieklocaties en bezoekers, dient de overheid een actieve rol te spelen in de preventie van deze vermijdbare aandoening.

I. Aanleiding

In Nederland is gehoorschade als gevolg van harde muziek nog vrij onbekend terrein. Er is geen wetgeving die de bezoeker van muzieklocaties en -evenementen beschermt tegen schadelijke geluidsniveaus. Tegelijk worden op muzieklocaties en -evenementen zeer onveilige geluidsniveaus geconstateerd: geluidsemissies tussen 100 en 110 decibel vormen geen uitzondering¹. Ter illustratie, wie wekelijks gedurende 4 uur wordt blootgesteld aan 100 decibel, loopt een aanzienlijk risico op gehoorschade (zie Bijlage I voor een overzicht van veilige / onveilige geluidsniveaus). Op muzieklocaties en -evenementen gelden echter alleen voor de werknemers regels om gehoorbeschadiging te voorkomen; deze zijn volgens de Arbowet verplicht gehoorbescherming te dragen.

De gevolgen van gehoorschade voor het dagelijks functioneren zijn fors: permanent oorsuizen, overgevoeligheid voor geluid, slecht spraakverstaan, problemen met communicatie. Ook kan slechthorendheid leiden tot arbeidsuitval. Slechthorendheid is al jarenlang de meest gemelde beroepsziekte van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten. Daarmee heeft slechthorendheid ook aanzienlijke gevolgen voor de maatschappij. In de VS worden de kosten van slechthorendheid en andere communicatieve stoornissen geraamd op 2% van het BNP².

Gehoorschade als gevolg van harde muziek is niet te genezen, maar wel 100% te voorkomen. De Nationale Hoorstichting zet zich in om de bewustwording onder jongeren te vergroten en deze vermijdbare vorm van gehoorschade te voorkomen. Ook voert de Hoorstichting overleg met de muziekbranche om schadelijke decibelniveaus te beperken en bewustwording onder jongeren te vergroten. In 2011 heeft de Hoorstichting een convenant gesloten met de brancheorganisaties voor poppodia en festivals (VVEM en VNPF). In dit convenant committeren de brancheorganisaties zich aan een maximaal geluidsniveau van 103 decibel. In 2011 is ook een pilot gestart van het Oorveilig-keurmerk voor muzieklocaties. De clubs die bij deze pilot zijn aangesloten treffen maatregelen om geluidsniveaus te beperken tot maximaal 103 dB (gemeten over 15 minuten), informeren het publiek over de risico's van harde muziek, en zorgen dat op de

muzieklocatie gehoorbescherming verkrijgbaar is. Ook in andere Europese landen wordt naar wegen gezocht om gehoorschade als gevolg van harde muziek tegen te gaan. In Vlaanderen wordt op 1 januari 2013 wetgeving van kracht die de maximale geluidsemissie stelt op 100 decibel, en muzieklocaties en -evenementen verplicht bezoekers kosteloos gehoorbescherming te verstrekken.

In 1989 werd geschat dat jaarlijks ruim 21.500 Nederlandse jongeren gehoorschade oplopen door blootstelling aan harde muziek³. Aangenomen mag worden dat dit aantal inmiddels aanzienlijk hoger ligt, ondermeer door de populariteit van persoonlijke muzikspelers zoals iPhone en MP3-spelers. Onderzoek uit de VS toont aan dat het aantal Amerikaanse jongeren tussen 12 en 19 jaar met gehoorverlies in elf jaar tijd met een derde is gestegen naar 20%⁴. Om inzicht te verschaffen in het risicogedrag van Nederlandse jongeren heeft de Nationale Hoorstichting onderzoek laten uitvoeren onder 130.000 bezoekers van muzieklocaties en -evenementen. In dit rapport worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd.

2. Methode van onderzoek

In de periode mei 2011 - mei 2012 werden 130.000 bezoekers van muzieklocaties en -evenementen in de leeftijd 18 t/m 35 jaar ondervraagd⁵. Dit onderzoek is uitgevoerd door Club Judge, in opdracht van de Nationale Hoorstichting. Club Judge maakt gebruik van het zogenaamde Undercover Judge-systeem, waarbij bezoekers de dag na een bepaald feest/festival een vragenlijst invullen op de website van Club Judge in ruil voor vrijkaarten van een evenement of discotheek. In de vragenlijst werd o.a. gevraagd naar geluidservaring, gehoorklachten, gebruik van gehoorbescherming, verantwoordelijkheid m.b.t. gehoorbescherming etc. De respondenten kunnen verdeeld worden in drie leeftijdscategorieën: 18-21 jaar, 21-25 jaar en 25-35 jaar.

¹ Factsheet Inspectie SZW, 2012. De genoemde geluidsniveaus worden bevestigd door metingen van de Nationale Hoorstichting.

² Redefining the Survival of the Fittest: Communication Disorders in the 21st Century. Ruben R.J., the Laryngoscope 110,2, 2000.

³ Passchier-Vermeer, W. Het gehoor van jongeren en blootstelling aan geluid. Leiden: NIPG-TNO, 1989, publicatienr 89007.

⁴ 20% in 2006 versus 15% in 1995. Shargorodsky, J., Curhan, S., Curhan, G. Eavey, R.: Journal of the American Medical Association, augustus 2010.

⁵ Het onderzoek bestond uit 3 clusters. De vragen uit cluster 1 werd afgenomen bij 130.000 stappers. De vragen uit cluster 2 en 3 werden elk afgenomen bij 20.000 stappers. Voor alle drie clusters zijn evenveel mannen als vrouwen onderzocht.

3. Belangrijkste resultaten

3.1 Gehoorklachten na het uitgaan

Een piep in het oor is een teken dat het gehoor door lawaai flink is opgeschud en dat er al schade is opgetreden aan de haarcellen in het binnenoor. Meestal gaat de piep na een of twee dagen weer over; na teveel blootstelling kan de piep op een dag echter blijvend worden. Schade aan het gehoor door lawaai is onherstelbaar.

- 93% van de bezoekers had na het uitgaan last van het gehoor en loopt daarmee risico op permanente gehoorschade.
- 38% gaf aan zelfs de volgende dag nog last te hebben van het gehoor (bijlage 2, figuur 1).
- Opmerkelijk is dat in deze groep meer vrouwen dan mannen risico lopen (figuur 1a en 1b).
- 42% van de bezoekers maakt zich geen zorgen over een piep na het uitgaan of denkt hier niet over na. Dat 'hoort nu eenmaal bij het uitgaan'.

Uit eerder onderzoek van Club Judge (2010) bleek al dat 85% van de bezoekers last had van het gehoor na het verlaten van een evenement (81% mannen; 89% vrouwen). In 2012 is dit aantal gestegen naar 93% (88% mannen; 99% vrouwen). Uit ditzelfde onderzoek kwam naar voren dat 84% van de bezoekers vond dat het geluidsvolume te hard was en pijn deed aan het gehoor⁶.

3.2 Gebruik van gehoorbescherming

- Slechts 4% van het uitgaanspubliek draagt altijd gehoorbescherming⁷ (figuur 2). Dit terwijl bijna alle stappers na het uitgaan gehoorklachten rapporteren.
- Opvallend is dat gehoorbescherming bijna alleen door mannen wordt gebruikt en niet door vrouwen (mannen 8%; vrouwen 0.7%; totaal groep 4%), (figuur 2a en figuur 2b). Dat vrouwen meer klachten na het uitgaan rapporteren kan hiermee samenhangen.
- De belangrijkste reden voor vrouwen om geen gehoorbescherming te gebruiken is 'dat gehoorbeschermers geen gezicht zijn'. Voor mannen is de belangrijkste reden om geen gehoorbescherming te dragen 'dat het gehoor nog goed is'.

- Voor zowel mannen als vrouwen staat de reden dat gehoorbescherming vervelend zit in het oor op de tweede plaats van genoemde redenen om geen maatregelen te treffen.
- Opvallend is dat meer dan de helft (54%) van de bezoekers het niet nodig vindt gehoorbescherming te dragen als het gehoor nog goed is⁸ (figuur 3).
- 80% van de bezoekers denkt dat met gehoorbescherming in de muziek minder goed te horen is⁹ (figuur 4).

3.3 Verantwoordelijkheid

Voor bezoekers van muzieklocaties en -evenementen bestaat geen regelgeving die gericht is op de bescherming van het gehoor. Dit in tegenstelling tot de werknemers, die via de Arbwet verplicht zijn om gehoorbescherming te dragen. De verantwoordelijkheid om het gehoor te beschermen ligt dus geheel bij de bezoekers. In het onderzoek is getoetst bij wie bezoekers denken dat de verantwoordelijkheid ligt.

- Opvallend is dat 82% van de stappers er op lijkt te vertrouwen dat de muzieklocatie of de overheid beschermende maatregelen treft om het gehoor van bezoekers te beschermen. 56% acht de muzieklocatie verantwoordelijk voor de bescherming van het gehoor van bezoekers; 26% vindt dat de overheid hiervoor verantwoordelijk is¹⁰.
- 40% van de bezoekers denkt dat hij zelf niets kan doen om gehoorschade te voorkomen.

3.4 Kennis, attitude en gedrag

Er is nog steeds een gebrek aan kennis bij de doelgroep als het gaat om gehoorschade. Veel jongeren zijn onwetend over de oorzaken en negatieve gevolgen van een piep in het oor. De jongste leeftijdscategorie (18-21) heeft het minst feitelijke kennis in huis.

- Slechts iets meer dan de helft (56%) van de bezoekers weet dat een piep veroorzaakt kan worden door te harde muziek.¹¹
- Niet meer dan 40% weet dat een piep blijvend kan zijn.¹²
- Tweederde (67%) ziet een piep als waarschuwing dat de oren overbelast zijn¹³. Dit leidt echter niet tot het treffen van maatregelen. De helft (50%) vindt dat een piep na het uitgaan bij het uitgaan hoort¹⁴.

⁶ Club Judge 2010. De 100 beste clubs van Nederland. Amstelveen: House of knowledge. Dit onderzoek werd uitgevoerd onder 20.000 respondenten.

⁷ Gehoorbescherming dragen stijgt met leeftijd: van 0% (18-21) naar 4.3% (21-25) naar 8.7% (25-35). De meeste gebruikers bevinden zich in de hoogste leeftijdscategorie (bijna 10%).

⁸ De groep die vindt dat het niet nodig is om gehoorbescherming te dragen als het gehoor nog goed is bevindt zich met name in jongste groep.

⁹ Geen verschillen in leeftijdscategorieën.

¹⁰ Hoe ouder de bezoeker, hoe meer verantwoordelijkheid bij de muzieklocatie wordt gelegd: van 46% (18-21) naar 58% (21-25) naar 65% (25-35).

Hoe ouder de bezoeker, hoe minder verantwoordelijkheid bij de overheid wordt gelegd: van 41% (18-21) naar 20% (21-25) naar 15% (25-35).

¹¹ Een piep in je oor kan veroorzaakt worden door te harde muziek: slechts 56% weet dit. 44% van de bezoekers denkt dat dit niet klopt of weet dit niet. Er zijn opvallend meer mannen dan vrouwen die dit niet weten of denken dat dit niet waar is (mannen 55.2%; vrouw 33.5%).

¹² Een piep in je oor na het uitgaan kan blijvend zijn: slechts 40% weet dit. 60% van de bezoekers denkt dat dit niet het geval is of weet dit niet.

Er zijn opvallend meer mannen dan vrouwen die dit niet weten of denken dat dit niet waar is (mannen 70%; vrouw 51.6%).

¹³ Stijging met leeftijd.

¹⁴ Daling met leeftijd (met name de jongste leeftijdscategorie vindt dat een piep erbij hoort).

4. Conclusies en aanbevelingen

1. In Nederland loopt een zeer groot aantal bezoekers van muzieklocaties en -evenementen (93%) risico op permanente gehoorschade door blootstelling aan harde muziek. Op termijn zal dit voor de maatschappij aanzienlijke sociale en financiële gevolgen met zich meebrengen. Het is dan ook van belang dat dit relatief nieuwe gezondheidsrisico een plaats krijgt op de Nederlandse gezondheidsagenda, en dat ook vanuit de overheid interventies worden ontwikkeld.
2. Het risicogedrag van bezoekers lijkt geen bewuste keuze. Bezoekers van muzieklocaties en -evenementen weten niet dat hun gehoor kan beschadigen, of hebben een vals gevoel van veiligheid. 82% van de bezoekers lijkt er op te vertrouwen dat of de muzieklocatie of de overheid maatregelen treft om het gehoor te beschermen. Op muzieklocaties en -evenementen gelden echter alleen voor het personeel regels om gehoorschade te voorkomen; deze zijn via de Arboret verplicht gehoorschade te dragen. Bezoekers van muzieklocaties en -evenementen zijn dit niet verplicht; noch is er wetgeving die het geluidsvolume beperkt. Dat bezoekers vertrouwen op de muzieklocatie of overheid is dus onterecht. Voorlichting aan het uitgaanspubliek over de risico's van gehoorschade door harde muziek blijft dan ook essentieel.
3. Stappers nemen nauwelijks maatregelen om het eigen gehoor te beschermen. Slechts 4% draagt gehoorschade. Voor een deel kan dit worden verklaard uit het feit dat zij er op vertrouwen dat zij in een veilige omgeving verkeren. Daarnaast hebben veel bezoekers gebrekkige kennis: 54% gelooft - onterecht - dat het niet nodig is gehoorschade te dragen als het gehoor nog goed is. Het lijkt er dus op dat bezoekers wachten met het nemen van preventieve maatregelen totdat ze last krijgen van het gehoor en het gehoor al is beschadigd. Deze gebrekkige kennis betreft ook het gebruik van oordoppen. Een groot deel van de stappers denkt onterecht dat gehoorschade de muziekbeleving negatief beïnvloedt. Mogelijk is dit oordeel gebaseerd op het gebruik van schuimoorddoppen. Er zijn echter goed betaalbare oordoppen met muziekfilter verkrijgbaar die het gehoor beschermen zonder negatief effect op de muziekbeleving. Om gehoorschade te voorkomen moeten stappers beter worden uitgerust met kennis en bestaande misconcepties over het gebruik van oordoppen moeten worden weggenomen. Om adequate interventies te kunnen ontwikkelen is verder onderzoek nodig naar de vooroordelen die stappers hebben ten opzichte van gehoorschade, en naar de motivatie en kennis van de kleine groep stappers die wel gehoorschade draagt.
4. Opvallend is dat vrouwen meer kennis van gehoorschade hebben dan mannen en meer gehoorklachten hebben na het uitgaan, maar tegelijkertijd hun gehoor nog slechter beschermen dan mannen. Gehoorschade wordt bijna uitsluitend door mannen gebruikt. Vrouwen noemen als belangrijkste reden voor het niet dragen van gehoorschade 'dat oordoppen geen gezicht zijn'. Ook dit is een misconceptie: oordoppen met muziekfilters kunnen vrij onzichtbaar worden gedragen. In nieuw te ontwikkelen interventies dient rekening gehouden te worden met man-vrouw verschillen.
5. Om gehoorschade als gevolg van harde muziek te voorkomen kan en moet veel meer worden gedaan. Muzieklocaties en -evenementen dienen als maatschappelijk verantwoord ondernemer zorgvuldig om te gaan met de veiligheid van het gehoor van hun bezoekers. Dit betekent niet alleen het omlaag brengen van geluidsniveaus, maar ook het actief informeren van het publiek over risico's die de bezoeker loopt en het actief aanbieden van adequate gehoorschade. Tegelijkertijd dienen bezoekers van muzieklocaties en -evenementen verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen gehoor door gehoorschade te dragen. Ook bij lagere geluidsniveaus lopen zij zonder gehoorschade risico op gehoorschade.
6. Totdat kennis en besef over het risico op gehoorschade door harde muziek blijvend zijn toegenomen bij muzieklocaties en -evenementen en bezoekers, dient de Nederlandse overheid een actieve rol te spelen in de preventie van deze vermijdbare aandoening.

Bijlage I: Risico op gehoorschade

Gehoorschade wordt veroorzaakt door een combinatie van te hard, te lang en te vaak naar geluid luisteren. Dit betekent dat het risico dat iemand loopt niet alleen afhangt van het aantal decibel, maar ook van de frequentie en tijdsduur dat iemand wordt blootgesteld aan dit aantal decibel. De tijdsduur dat veilig in een uitgaansgelegenheid kan

worden verbleven zonder het gehoor te beschermen wordt korter naarmate het geluidsniveau toeneemt.

In onderstaande tabel zijn een aantal voorbeelden opgenomen om de mate van onveilig luistergedrag te illustreren¹⁵.

Geluidsniveau	Aantal uren p/dag	Aantal dagen p/wk	Aantal weken p/mnd	Risico voor het gehoor
100 dB(A)	1	2	2	Veilig
	2	2	2	Veilig
	4	2	2	Onveilig
	1	2	4	Veilig
	2	2	4	Onveilig
	4	2	4	Uiterst onveilig
103 dB(A)	1	2	2	Veilig
	2	2	2	Onveilig
	4	2	2	Uiterst onveilig
	1	2	4	Onveilig
	2	2	4	Uiterst onveilig
	4	2	4	Uiterst onveilig
110 dB(A)	1	2	2	Uiterst onveilig
	2	2	2	Uiterst onveilig
	4	2	2	Uiterst onveilig
	1	2	4	Uiterst onveilig
	2	2	4	Uiterst onveilig
	4	2	4	Uiterst onveilig

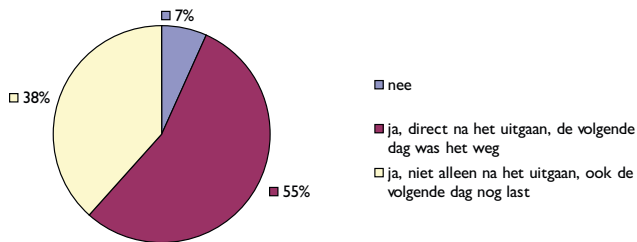
Kijk voor meer risicoberekeningen op www.hoorstichting.nl/test.

¹⁵ Expert Opinion "Music Induced Hearing Loss", Audiologisch Nederland, 2012.

Bijlage 2: Verwijzing figuren in tekst

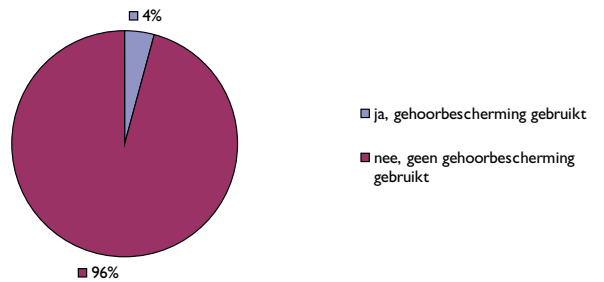
Figuur 1. Last van gehoor na feest/festival (Totale groep)

Had je na het verlaten van dit feest/festival last van je gehoor (piep, oorsuizen, minder goed kunnen horen, last van harde geluiden, dovig gevoel)?

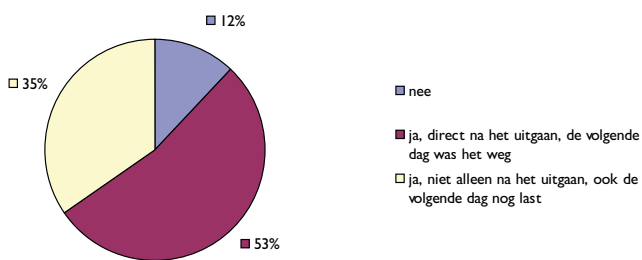
Figuur 2. Gebruik gehoorbescherming (Totale groep)

Heb je op dit feest/festival gehoorbescherming gebruikt?

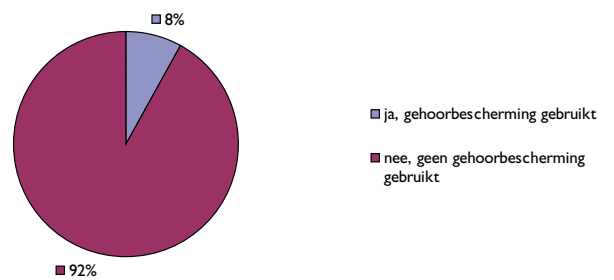
Figuur 1a. Last gehoor na feest/festival (Mannen)

Had je na het verlaten van dit feest/festival last van je gehoor? (Mannen)

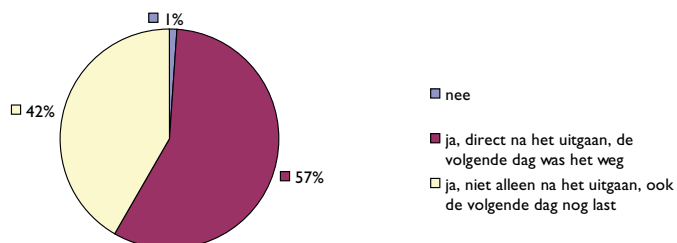
Figuur 2a. Gebruik gehoorbescherming (Mannen)

Heb je op dit feest/festival gehoorbescherming gebruikt? (Mannen)

Figuur 1b. Last gehoor na feest/festival (Vrouwen)

Had je na het verlaten van dit feest/festival last van je gehoor? (Vrouwen)

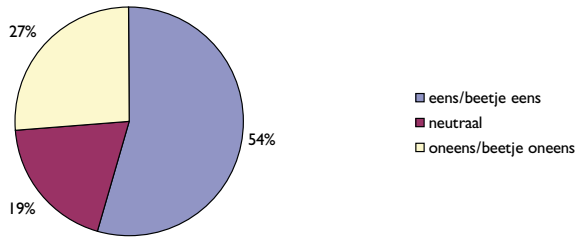
Figuur 2b. Gebruik gehoorbescherming (Vrouwen)

Heb je op dit feest/festival gehoorbescherming gebruikt? (Vrouwen)

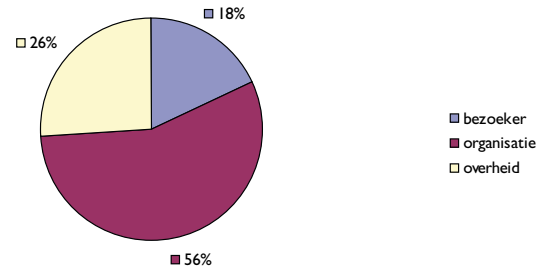
Figuur 3. "Gehoorsbescherming niet nodig als gehoor nog goed is."

"Het is niet nodig gehoorsbescherming te dragen als je gehoor nog goed is."

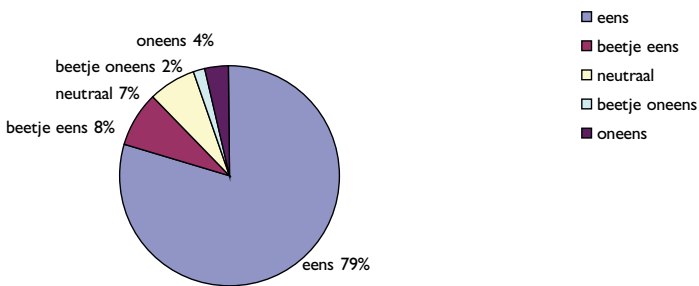
Figuur 5. Verantwoordelijkheid

Wie is volgens jou verantwoordelijk om ervoor te zorgen dat bezoekers geen gehoorschade oplopen?

Figuur 4. "Met gehoorsbescherming in kan ik muziek minder goed horen."

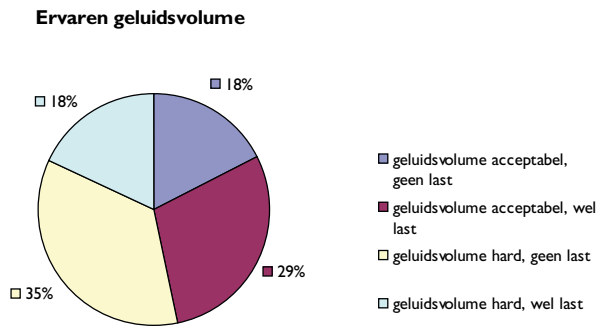
"Met gehoorsbescherming in kan ik de muziek minder goed horen"

De overige resultaten van dit onderzoek (figuur 6 t/m 15) staan in bijlage 3.

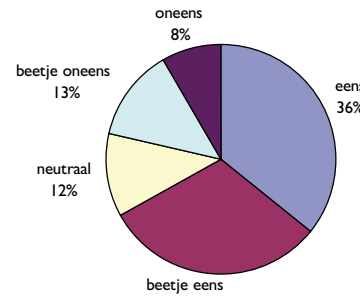
Bijlage 3: Overige resultaten

Figuur 6. Ervaren geluidsvolume

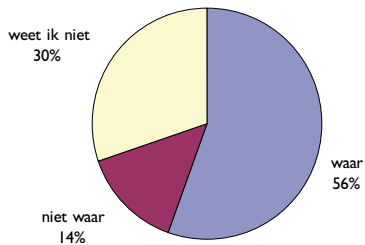
Figuur 9. "Een piep in mijn oor zie ik als een teken dat mijn oren overbelast zijn."

"Een piep in mijn oor zie ik als een teken dat mijn oren overbelast zijn"

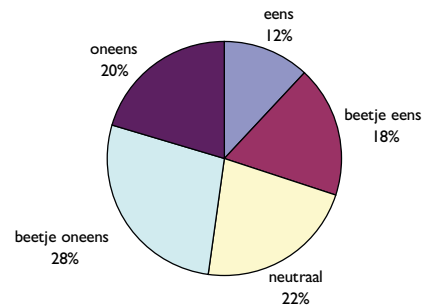
Figuur 7. "Een piep in je oor kan blijvend zijn."

"Een piep in je oor kan veroorzaakt worden door te harde muziek"

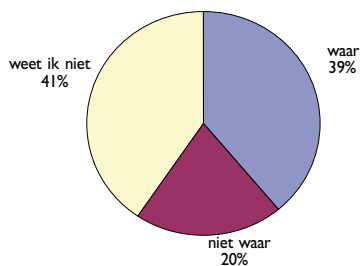
Figuur 10. "Ik denk dat de gevolgen van gehoorschade wel meevallen."

"Ik denk dat de gevolgen van gehoorschade wel meevallen"

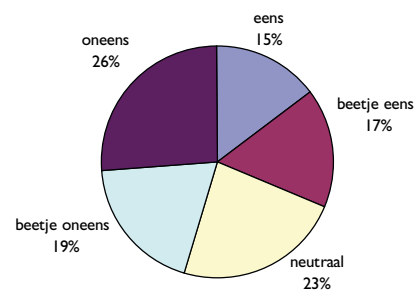
Figuur 8. "Een piep in je oor kan veroorzaakt worden door te harde muziek."

"Een piep in je oor na het uitgaan kan blijvend zijn"

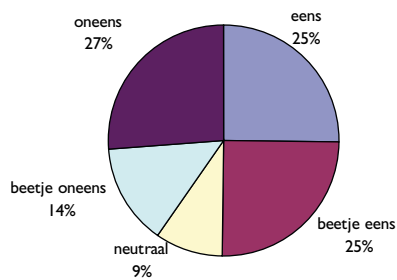
Figuur 11. "Het is niet nodig om gehoorbescherming te dragen op dit soort feesten/festivals."

"Het is niet nodig om gehoorbescherming te dragen op dit soort feesten/festivals"

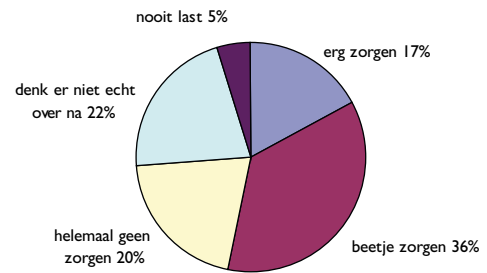
Figuur 12. "Een piep in je oor na het uitgaan hoort bij een avond uitgaan."

"Een piep in je oor na het uitgaan hoort bij een avond uitgaan"

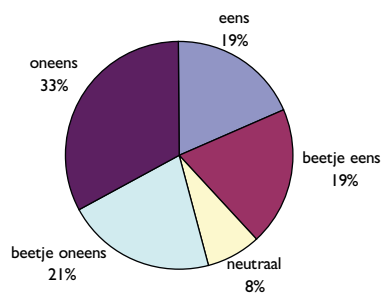
Figuur 14. In hoeverre maak jij je zorgen over je gehoor als je na het uitgaan een piep in je oor hebt."

In hoeverre maak jij je zorgen over je gehoor als je na het uitgaan een piep in je oor hebt?

Figuur 13. "Als ik uitga maak ik me niet druk om mijn gehoor, een eventuele piep na afloop neem ik voor lief."

"Als ik uitga maak ik me niet druk om mijn gehoor, een eventuele piep na afloop neem ik voor lief"

Figuur 15. Heb je in het algemeen last van je gehoor?

Heb je in het algemeen last van je gehoor?

